

УДК 342.98

DOI <https://doi.org/10.32847/ln.2021.13.2.17>

Смолка О.В.

*аспірант кафедри адміністративного та фінансового права,
Національний університет «Одеська юридична академія»***ОСОБЛИВОСТІ ПРИЗНАЧЕННЯ НА ПОСАДИ КЕРІВНИКІВ АПАРАТІВ
(СЕКРЕТАРІАТІВ) ОКРЕМИХ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ**

Керівник апарату (секретаріату) державної служби окремого державного органу несе відповідальність перед керівником відповідного органу за функціонування державної служби в ньому. Належне виконання керівником апарату (секретаріату) державного органу своїх обов'язків сприяє забезпеченню розвитку інституціональної спроможності державних органів, підвищенню рівня та ефективності прийняття і реалізації управлінських рішень, створенню умов для реалізації належної державної політики у сфері державної служби. Роль керівника апарату (секретаріату) державного органу опосередковує необхідність нормативного визначення процедури його призначення та актуалізує обрану проблематику. Вказана теза обґрунтовується і потребою вироблення національного підходу до моделі нормативного детермінування оновленої кадрової служби, яка забезпечує діяльність окремих державних органів.

Теоретичною основою статті є висновки щодо засад вступу на державну службу, яких зроблено такими вченими, як: В.Б. Авер'янов, О.Ф. Андрійко, Ю.П. Битяк, Л.Р. Біла-Тіунова, В.В. Васильківська, В.М. Гаращук, Ю.С. Даниленко, І.І. Задоя, С.В. Ківалов, Л.М. Корнута та ін. У той же час, значна кількість питань, пов'язаних із окресленням специфіки призначення на посаду керівника апарату (секретаріату) окремих державних органів та їх правове регулювання залишаються невирішеними, особливо у контексті нормативно-правових змін до впорядкування державної служби. Тому, метою статті особливостей призначення на посади керівників

апаратів (секретаріатів) окремих державних органів.

Виклад основного змісту. Апарат (секретаріат) державних органів є тим структурним підрозділом державного органу, на якого покладено завдання забезпечення організації і функціонування відповідних органів [1, с. 31]. Відповідно, керівник апарату (секретаріату) державного органу та керівник державного органу – це не одне й теж саме. Одночасно, керівник апарату (секретаріату) окремих державних органів переважно є керівником державної служби в цьому органі – суб'єктом управління державною службою.

Таким чином, статус керівника апарату (секретаріату) державного органу вказує на те, що це посадова особа, яка займає вищу посаду державної служби в державному органі, до посадових обов'язків якої належить здійснення повноважень з питань державної служби та організації роботи інших працівників у цьому органі [2]. Як посадова особа, керівник апарату (секретаріату) державного органу наділений організаційно-розпорядчими або адміністративно-господарськими функціями [3]. Щодо заміщення вищої посади державної служби в державному органі, то поняття «вища посада» в законодавстві не визначено. Загальноприйнятим є те, що у випадку наявності у державному органі посад, яких віднесено до різних категорій, вищу посаду в державному органі буде займати той державний службовець, який заміщує посаду категорії «А» (за наявності) або категорії «Б» (за відсутності посад, яких віднесено до категорії «А»); у випадку наявності у державному

органі посад, яких віднесено до однієї категорії, вищу посаду займатиме той державний службовець, посаду якого віднесено до вищої підкатегорії [4, с. 118].

Специфіка функціонального призначення окремих державних органів опосередковує те, що: керівник державного органу не займає посаду державної служби; суб'єктом управління державною службою в цих органах є керівник апарату (секретаріату) державного органу; процедурі призначення керівника апарату (секретаріату) державного органу притаманно спеціальних ознак. Чинним законодавством про державну службу передбачено специфіку призначення на посади керівників апаратів (секретаріатів) таких державних органів, як: постійно діючі допоміжні органи, що утворені Президентом України, Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим, Антимонопольний комітет України, Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Фонд державного майна України, Конституційний Суду України, Верховний Суд, вищі спеціалізовані суди, Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Рада національної безпеки і оборони України, Рахункова палата, Верховна Рада України (ч. ч. 2, 4, 5, 7 ст. 91 Закону України «Про державну службу») [2].

Призначення керівника апарату (секретаріату) постійно діючого допоміжного органу, утвореного Президентом України мають бути формально відображеними в сукупності нормативно-правових актів, які визначають порядок функціонування цих допоміжних органів – з одного боку, та деталізують процедуру призначення керівника (апарату) цих допоміжних органів – з іншого. Так, керівник Апарату Офісу Президента України призначається на посаду та звільняється з посади Президентом України в установленому порядку (абз. 2 п. 9 «Положення про Офіс Президента України»). Особливість призначення керів-

ника Апарату Офісу Президента України полягає у тому, що конкурс на зайняття цієї посади державної служби не проводиться. Єдиною підставою призначення особи є подання Керівника Офісу Президента України (абз. 3 п. 12 «Положення про Офіс Президента України») [5].

Процедуру призначення керівника Апарату Антимонопольного комітету України не впорядковано спеціальними нормативно-правовими актами. Законом України «Про Антимонопольний комітет України» зазначено лише те, що прийняття, переведення та звільнення працівників Апарату Антимонопольного комітету України та його територіальних відділень здійснює Голова Антимонопольного комітету України (ст. 9) [6]. Аналогічна ситуація з: призначенням:

керівника Апарату Державного комітету телебачення і радіомовлення України, який відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 13.08.2014 р. «Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України», призначається та звільняється з посади Головою у відповідності до порядку, визначеного Законом України «Про державну службу» (підп. 6¹ п. 10) [7];

керівника Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який відповідно до Наказу Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 20.06.2012 р. «Про затвердження Положення про Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», призначається на посаду Уповноваженим та має відповідати встановленим вимогам: знати законодавство України, що стосується діяльності Уповноваженого, а також підзаконні нормативно-правові акти; міжнародні правові акти, стандарти та рекомендації; знати порядок підготовки та внесення проектів законодавчих та нормативних актів; правила охорони праці та протипожежного захисту; застосовувати сучасні методи управління персоналом; досконало володіти державною мовою, російською та однією з іноземних мов) (п. 8, 9) [8];

керівника Апарату Національного агентства з питань запобігання корупції (далі – НАЗК), який відповідно до Рішення НАЗК від 19.05.2016 р. «Про затвердження Положення про апарат Національного агентства з питань запобігання корупції та положень про самостійні структурні підрозділи апарату Національного агентства з питань запобігання корупції», призначається рішенням НАЗК та має відповідати встановленим вимогам: громадянство України; досягнення тридцяти п'яти років; наявність вищої освіти за кваліфікаційно-освітнім рівнем «спеціаліст», «магістр»; не менше п'яти років стажу роботи на керівних посадах в державних органах, органах місцевого самоврядування, установах, організаціях, у тому числі за кордоном, або міжнародних організаціях; володіння державною та не менше ніж однією іноземною (європейською) мовою; здатність за своїми діловими та моральними якостями, освітнім і професійним рівнем, станом здоров'я виконувати відповідні службові обов'язки. (п. 6, 7) [9];

керівника Апарату Ради національної безпеки і оборони України, який відповідно до Указу Президента України від 14.10.2005 р. «Питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України» у порядку, визначеному законодавством про державну службу (п. 10) [10];

керівника Апарату Рахункової палати, що є Секретарем Рахункової, який відповідно до Закону України «Про Рахункову палату» від 02.07.2015 р., призначається на посаду Головою Рахункової палати за його пропозицією відповідно до рішення Рахункової палати (ст. ст. 18, 22) [11].

Таким чином, призначення керівника апарату (секретаріату) у вищезазначених органах: а) здійснюється виключно керівником державного органу; б) спеціальних вимог до особи, яка претендує на зайняття означеної посади: або не визначено, або вони дублюють загальні вимоги, що встановлені законодавством про державну службу; в) передумовою призначення є проведення конкурсу відпо-

відно до порядку встановленого законодавством про державну службу, що: або прямо передбачено в профільних нормативно-правових актах, або апіорі зрозуміло.

Призначення керівника Апарату Верховної Ради України (далі – Апарату ВРУ) визначено Законом України «Про регламент Верховної Ради України» [12] та Розпорядження Голови Верховної Ради України «Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України» [13]. Аналіз положень означених нормативно-правових актів, дозволяє виокремити такі особливості призначення керівника Апарату ВРУ: керівник Апарату ВРУ призначається на посаду Верховною Радою України; кандидатуру на посаду керівника Апарату ВРУ визначає і пропонує Голова Верховної Ради України; рішення про призначення керівника Апарату ВРУ оформлюється Постановою Верховної Ради України про призначення на посаду та приймається відкритим поіменним голосуванням.

Акцентуємо увагу на специфічних характеристиках набуття статусу державного службовця, що займатиме таку посаду державної служби як керівник апарату (секретаріате) судів, органів та установ системи правосуддя, яких передбаченими законодавством про судоустрій і статус суддів. Наприклад, щодо керівника апарату Верховного Суду/керівника апарату вищого спеціалізованого суду [14; 15]: 1) призначення на посаду здійснюється Головою Державної судової адміністрації України за погодженням Голови Верховного Суду/голови вищого спеціалізованого суду; 2) нормативно встановлено спеціальні вимоги, які висуваються до кандидатів на зайняття відповідних посад та затверджуються Вищою радою правосуддя за поданням Комісії з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя; 3) призначенню на посаду має передувати конкурс на зайняття відповідної посади державної служби, організацію проведення якого покладено на Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя [16].

Щодо конкурсу на зайняття посади державної служби в органах правосуддя, то він відбувається у встановленому порядку з виділенням таких стадій: прийняття рішення про оголошення конкурсу (на зайняття вакантної посади державної служби категорії «А» суб'єктом призначення; на зайняття вакантної посади державної служби категорії «Б» (керівника апарату апеляційного, місцевого суду та їх заступників) – приймає суб'єкт призначення, про що інформує голову відповідного суду або особу, яка виконує його обов'язки, шляхом надіслання до відповідного суду рішення в електронній формі); оприлюднення оголошення про проведення конкурсу (розміщуються на Єдиному порталі вакансій державної служби Національного агентства України з питань державної служби, офіційних веб-сайтах суб'єкта призначення, Вищої ради правосуддя); прийняття та розгляд інформації від осіб, які бажають взяти участь у конкурсі. При цьому, служба управління персоналом секретаріату Вищої ради правосуддя веде облік та реєструє документи для участі у конкурсі, подані кандидатами на посади державної служби категорії «А» в системі правосуддя); проведення тестування та визначення його результатів; розв'язання ситуаційних завдань та визначення їх результатів; проведення співбесіди та визначення її результатів; складення загального рейтингу кандидатів; визначення суб'єктом призначення або керівником державної служби переможця (переможців) конкурсу; оприлюднення результатів конкурсу

Анотація

У статті досліджено особливості призначення на посади керівників апаратів (секретаріатів) окремих державних органів. Зазначено, що керівник апарату (секретаріату) державного органу та керівник державного органу – це не одне й теж саме. Специфіка функціонального призначення окремих державних органів опосередковує те, що: керівник державного органу не займає посаду державної служби; суб'єктом управління державною службою в цих органах є керівник апарату (секретаріату) державного органу; процедурі призначення керівника апарату (секретаріату) державного органу притаманно спеціальних ознак. Встановлено, що особливість призначення керівника Апарату Офісу Президента України полягає у тому, що конкурс на зайняття цієї посади державної служби не проводиться. Єдиною підставою призначення особи є подання Керівника Офісу Президента України.

про визначення переможця (переможців) конкурсу або відсутність переможця конкурсу, відсутність визначених Комісією або конкурсною комісією кандидатур (оприлюднення результатів здійснюється спеціальним структурним підрозділом Національного агентства з питань державної служби для посад державної служби категорії «А» [17].

Висновки. Підсумовуючи зазначимо, що специфіка функціонального призначення окремих державних органів опосередковує те, що: керівник цього державного органу не займає посаду державної служби; суб'єктом управління державною службою в цих органах є керівник апарату (секретаріату) державного органу; процедурі призначення керівника апарату (секретаріату) державного органу притаманно спеціальних ознак. Виокремлено ознаки, що характеризують призначення керівників апаратів (секретаріатів) окремих державних органів, а саме: Офісу Президента України, Антимонопольного комітету України, Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Фонду державного майна України, Національного агентства з питань запобігання корупції, Ради національної безпеки і оборони України та Рахункової палати, Апарату ВРУ, органів правосуддя. Доцільним вбачається уніфікація правил, що визначають призначення на посади керівників апаратів (секретаріатів) окремих державних органів з обов'язковим проведенням конкурсу на зайняття цієї посади.

Виокремлено положення, що характеризують призначення керівника апарату (секретаріату) Анти-монопольного комітету України, Державного комітету телебачення і радіомовлення України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Фонду державного майна України, Національного агентства з питань запобігання корупції, Ради національної безпеки і оборони України та Рахункової палати, а саме: а) здійснюється виключно керівником державного органу; б) спеціальних вимог до особи, яка претендує на зайняття означеної посади: або не визначено, або вони дублюють загальні вимоги, що встановлені законодавством про державну службу; в) передумовою призначення є проведення конкурсу відповідно до порядку встановленого законодавством про державну службу, що: або прямо передбачено в профільних нормативно-правових актах, або априорі зрозуміло.

До особливостей призначення керівника Апарату ВРУ віднесено такі: керівник Апарату ВРУ призначається на посаду Верховною Радою України на підставі відкритого поіменного голосування; кандидатуру на посаду керівника Апарату ВРУ визначає і пропонує Голова Верховної Ради України; рішення про призначення керівника Апарату ВРУ оформлюється Постановою Верховної Ради України про призначення на посаду.

Ключові слова: керівник апарату (секретаріату), державний орган, суб'єкт управління державною службою, призначення, конкурс на зайняття посади державної служби.

Smolka O.V. Peculiarities of appointment the chiefs of departments (secretariats) in certain state bodies

Summary. The article deals with the features of the appointment of chiefs of departments (secretariats) of certain state bodies. It is noted that the chief of the department (secretariat) of a state body and the head of a state body are not the identical. The specifics of the functional purpose of certain state bodies are mediated by the fact that: the head of the state body does not hold a state service position; the subject of state service management in these bodies is the chief of the department (secretariat) of the state body; the procedure for appointing the chief of department (secretariat) of a state body is characterized by special features. It is established that the peculiarity of the appointment of the Chief of Chamber of the Office of the President of Ukraine is that the competition for this state service position is not held. The only reason for appointing a person is the submission of the Head of the Office of the President of Ukraine.

It is singled out provisions characterizing the appointment of the Chief of Chamber (Secretariat) of the Antimonopoly Committee of Ukraine, the State Committee for Television and Radio Broadcasting of Ukraine, the Ukrainian Parliament's Commissioner for Human Rights, the State Property Fund of Ukraine, the National Agency for Prevention of Corruption, the National Security and Defense Council of Ukraine and chambers, namely: a) is carried out exclusively by the head of the state body; b) special requirements for a person applying for the specified position: either not defined, or they duplicate the general requirements established by the legislation on state service; c) the precondition for the appointment is to hold a competition in accordance with the procedure established by the legislation on state service, which: either is directly provided for in the relevant regulations, or a priori it is clear.

The peculiarities of the appointment of the Chief of Chamber of the Verkhovna Rada include the following: the Chief of Chamber of the Verkhovna Rada is appointed by the Verkhovna Rada of Ukraine on the basis of open roll-call voting; the candidacy for the position of the Chief of Chamber of the Verkhovna Rada is determined and proposed by the Head of the Verkhovna Rada of Ukraine; the decision on the appointment of the Chief of Chamber of the Verkhovna Rada is made out by the Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine on appointment to the position.

Key words: chief of department (secretariat), state body, subject of state service management, appointment, competition for state service position.

Список використаних джерел:

1. Біла-Тіунова Л.Р. Науково-практичний коментар до Закону України «Про державну службу». Одеса: Фенікс, 2020. 628 с.
2. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 р. № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 15.11. 2020).
3. Щодо запобігання і протидії корупції: Лист Міністерства юстиції від 22.03.2013 р. № 1332-0-26-13/11. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v13_1323-13#Text (дата звернення: 15.11. 2020).
4. Стець О.М. Правовий статус керівника державної служби у державному органі як суб'єкта держано-службових відносин. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2020. № 4 (48). С. 118–122.
5. Про Положення про Офіс Президента України: Указ Президента України від 25.06.2019 р. № 436/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436/2019#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
6. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
7. Про затвердження Положення про Державний комітет телебачення і радіомовлення України: Постанова Кабінету Міністрів від 13.08.2014 р. № 341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/341-2014-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
8. Про затвердження Положення про Секретаріат Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Наказ Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини від 20.06.2012 р. № 4/8-12. URL: (дата звернення: 15.12.2020).
9. Про затвердження Положення про апарат Національного агентства з питань запобігання корупції та положень про самостійні структурні підрозділи апарату Національного агентства з питань запобігання корупції: Рішення НАЗК від 19.05.2016 р. № 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0001884-16#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
10. Питання Апарату Ради національної безпеки і оборони України: Указ Президента України від 14.10.2005 р. № 1446. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1446/2005#n29> (дата звернення: 15.12.2020).
11. Про Рахункову палату: Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
12. Про регламент Верховної Ради України: Закон України від 10.02.2010 р. № 1861-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
13. Про затвердження Положення про Апарат Верховної Ради України: Розпорядження Голови Верховної Ради України від 25.08.2011 р. № 769. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/769/11-%D1%80%D0%B3#Text> (дата звернення: 15.11.2020).
14. Про затвердження Положення про апарат Верховного Суду, структури і штатного розпису апарату Верховного Суду: Постанова Пленуму Верховного Суду від 30.11.2017 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006780-17#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
15. Про затвердження Типового положення про апарат суду: Наказ Державної судової адміністрації від 08.02.2019 р. № 131. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0131750-19#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
16. Про затвердження Положення про Комісію з питань вищого корпусу державної служби в системі правосуддя: Рішення Вищої ради правосуддя від 18.05.2017 р. № 1172. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1172910-17#Text> (дата звернення: 15.12.2020).
17. Про затвердження Положення про проведення конкурсів для призначення на посади державної служби у судах, органах та установах системи правосуддя: Рішення Вищої Ради правосуддя від 2017 р. № 2646/0/15-1. URL: <http://www.vru.gov.ua/act/11171> (дата звернення: 15.12.2020 р.).